

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
5 вересня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АНАЛІЗ ТЕКСТУ (ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 035 «Філологія»
035.01 українська мова та література
освітня програма Українська мова і література

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Зинякова Анжеліка Анатоліївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол від «29» вересня 2018 року № 1

Завідувач кафедри
української мови і літератури _____(Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «5» вересня 2018 року №
Голова навчально-методичної комісії університету _____(Василькова Н. І.)

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Практикум з лінгвістичного аналізу» складена Зиняковою А.А. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальність 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література освітня програма Українська мова і література.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є системний аналіз мовних одиниць усіх мовних рівнів (лексеми, фраземи, звуки, фонеми, морфеми, синтаксеми).

Міждисциплінарні зв'язки: «Сучасна українська літературна мова», «Історична граматики», «Стилістика української мови», «Практичний курс української мови».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни «Практикум з лінгвістичного та літературознавчого аналізу» – поглиблення рівня знань студентів щодо практичних навичок розбору мовних одиниць різних рівнів, а також розвитку їхнього логічного мислення і мовного чуття.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни – полягають у закріпленні й поглибленні практичного рівня знань студентів з вивчених розділів сучасної української літературної мови з урахуванням вимог до загальноосвітньої школи, удосконаленні навичок володіння різними видами лінгвістичного аналізу (лексикологічного, фразеологічного, фонетичного, фонематичного, морфемного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного та пунктуаційного) як вузівського, так і шкільного.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- володіння сучасною українською мовою в її літературній формі, розуміння її діалектного різноманіття;
- знання зв'язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;
- знання основ теорії писемної та усної комунікації, володіння її методами і прийомами;
- вміння аналізувати українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів;
- володіння основними методами лінгвістичного аналізу;
- володіння методами і прийомами створення різних видів і типів текстів;
- володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів;
- вміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови;
- володіння навичками бібліографічного розшуку; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел;
- володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

II. Фахові:

– знання основних понять, пов'язаних з вивченими розділами сучасної української літературної мови (лексикології, фразеології, фонетики, фонології, словотвору, морфеміки, морфології, синтаксису, пунктуації);

– знання схем розбору лінгвістичних одиниць на усіх мовних рівнях, а саме: лексикологічного, фразеологічного, словотвірного, морфемного, морфологічного, синтаксичного, пунктуаційного;

– виконання видів лінгвістичного аналізу як за вузівською, так і за шкільною програмами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.

Тема 1. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.

Робота з текстами, що передбачають знання основних понять лексикології та фразеології: лексичне значення слів; типи лексичних значень слів; основні типи переносних значень слів: метафора, метонімія, синекдоха; омоніми, синоніми, антоніми, пароніми; склад української лексики за походженням; стилістична диференціація української лексики; фразеологія, основні поняття фразеології, класифікація фразеологізмів; лексикографічні джерела.

Повний лексикологічний та фразеологічний аналіз (за вузівською та шкільною програмами).

Кредит 2. Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Морфеміка. Морфемний склад слова. Типи і функції морфем. Основні зміни в морфемній будові слова.

Тема 1. Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів.

Робота з текстами, що передбачають знання основних понять з фонетики і фонології. Фонетичний і фонологічний аспекти вивчення звукового складу української мови. Система вокалізму і консонантизму. Звукова реалізація голосних і приголосних фонем. Зміни фонем у мовленнєвому потоці. Фонетична і фонематична транскрипції.

Склад. Типи складів. Складоподіл. Наголос, його характеристика.

Основні поняття морфонології. Морфонологічні чергування.

Фонетичний і фонематичний аналіз слів (за вузівськими схемами). Фонетичний розбір слів (за шкільними схемами).

Тема 2. Орфоепія. Графіка. Орфографія.

Тема 3. Морфеміка і словотвір. Морфемний і словотвірний аналіз слів.

Кредит 3. Морфологія. Морфологічний аналіз слів. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень.

Тема 1. Морфологія. Морфологічний аналіз слів.

Морфологія. Принципи класифікації частин мови у вузівській і шкільній граматиках. Повнозначні частини мови: іменник, прикметник, займенник, числівник, дієслово, прислівник. Дієприкметник і дієприслівник як дієслівні форми. Семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості кожної повнозначної частини мови.

Службові частини мови: прийменник, сполучник, частка. Вигук. Морфологічні особливості службових слів та вигуків.

Повний морфологічний розбір повнозначних і службових частин мови, вигуків.

Тема 2. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень.

Повторення основних понять синтаксису. Типи синтаксичних одиниць: словосполучення; прості двоскладні й односкладні речення, їх характеристика. Неповні двоскладні й односкладні речення. Нечленовані речення.

Складне речення. Класифікація складних речень: сполучникових (елементарних і багатокомпонентних) і безсполучникових, їх типи і характеристика.

Складні багатокомпонентні речення з різними видами зв'язку: з сурядністю і підрядністю; з безсполучниково-сполучниковим зв'язком, їх характеристика.

Повний синтаксичний розбір словосполучень, простих і простих ускладнених, складних речень різних типів (елементарних і багатокомпонентних складносурядних, складнопідрядних, безсполучникових; багатокомпонентних складних з сурядністю і підрядністю та сполучниково-безсполучникових конструкцій).

3. Рекомендована література

Базова

1. Авксентьев Л. Г., Ужченко В. Д. Українська фразеологія: Навч. посібник. / Л. Г. Авксентьев, В. Д. Ужченко. – Х. : Основа, 1999. – 197 с.

2. Арполенко Г. П. Структурно-семантична будова речення в сучасній українській мові / Г. П. Арполенко, В. П. Забеліна. – К. : Наук. думка, 1982. – 132 с.
3. Арполенко Г. П. Числівник української мови / Г. П. Арполенко, К. Г. Городенська, Г. Х. Щербатюк. – К.: Наук. думка, 1980. – 242 с.
4. Бевзенко, С. П. Сучасна українська мова: Синтаксис : навч. посіб. для студ. вузів філол. спец. / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. – К. : Вища шк., 2005. – 270 с.
5. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови: Морфологія. – К.: Либідь, 1993. – 320 с. .
6. Бондар О. І. Сучасна українська мова . Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Навчальний посібник / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 367 с.
7. Булаховський Л. А. Питання походження української мови // Булаховський Л. А. Вибрані праці в 5-ти томах / Л. А. Булаховський. – К. : Наук. думка, 1997. – Т.2. – 632 с.
8. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / За ред. І. Вихованця. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
9. Вихованець І.Р. Граматика української мови / І. Р.Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Грищенко. – К. : Рад. школа, 1982. – 208 с.
10. Вихованець І. Р. Граматика української мови: Синтаксис / І.Р. Вихованець. – К. :Либідь, 1993. – 368 с.
11. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наук., думка, 1992. – 222 с.
12. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К.: Наук. думка, 1983. – 219 с.
13. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1988. – 256 с.
14. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Словотвір / О. Т. Волох. – К.: Вища шк., 1986. – 334 с.
15. Волох О.Т. Сучасна українська літературна мова / О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. – К.: Вища шк., 1976. – 375 с.
16. Горпинич В. О. Морфологія української мови / В. О. Горпинич. – К.: Академія, 2004. – 335 с.
17. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія: навч. посіб. / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. – 189 с.
18. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: Навч. посіб. / В. О. Горпинич. – К.: Вища школа., 1999. – 207 с.
19. Етимологічний словник української мови. У 7-ми т. / Укл. Г. В. Болдирев, В. Т. Коломієць, А. П. Критенко та ін.; Редкол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. – К.: Наук. думка. Т.І. – 1982. – 631 с., Т.ІІ. – 1985. – 570 с., Т.ІІІ. – 1989. – 550 с., – Т.ІV. – 2003. – 550 с.
20. Єрмоленко С. Я. Лінгвісти про походження української мови // Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К.:Довіра, 1999. – С. 369-382.
21. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – К.: Вища шк., 1972. – Ч. 1. – 401 с.
22. Жовтобрюх М. А. Українська літературна мова / М. А. Жовтобрюх. – К.: Наук. думка, 1984. – 255 с.

23. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – 435 с.
24. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 2001. – 662 с.
25. Іваницька Н. Л. Синтаксис простого речення : складні випадки аналізу / Н. Л. Іваницька. – К.: Вища школа, 1989. – 64 с.
26. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення: навч. посіб. для студ. філолог. фак. ун-тів / Л. О. Кадомцева. – К.: Вища школа, 1985. – 126 с.
27. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови: навч. посіб. для студ. вузів / М. У. Каранська. – К.: Либідь, 1995. – 312 с.
28. Клименко Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови / Н. Ф. Клименко. – К., 1988. – 182 с.
29. Клименко Н. Ф. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська – К.: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, 1998. – 161 с.
30. Ковалик І. І. Питання слов'янського словотвору. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1958. – Ч. 1. – 153 с.
31. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Ч. 1. – К.: Вид-во Київ, ун-ту, 1961. – 172 с.
32. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Ч. 2. – К.: Вид-во Київ, ун-ту, 1964. – 160 с.
33. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова / М. В. Леонова. – К.: Вища шк., 1983. – 264 с.
34. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова / Л. А. Лисиченко. – Харків: Харк. ун-т, 1977. – 114 с.
35. Пазяк О. М. Українська мова і культура мовлення: навчальний посібник / О. М. Пазяк, Г. Г. Кисіль. – К.: Вища шк., 1995. – 239 с.
36. Плющ М. Я. Граматики української мови: У 2 ч.: Ч. 1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: Підручник. – К.: Вища шк., 2005. – 286 с.
37. Синтаксис словосполучення і простого речення: синтаксичні категорії і зв'язки / редкол.: М. А. Жовтобрюх та ін. – К.: Наук. думка, 1975. – 221 с.
38. Синтаксис української мови. – К.: Академія, 2004. – 406 с.
39. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К.: Вища шк., 1994. – 666 с.
40. Спанатій Л. С., Тимченко М. П. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка й орфографія : навч. посіб. / М. П. Тимченко, Л. С. Спанатій. – Миколаїв: МДУ, 2004. – 112 с.
41. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969. – 583с.; Сучасна українська літературна мова. Морфологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969. – 583 с.; Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1972. – 515с.; Сучасна українська літературна мова. Стилїстика / За ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1973. – 588с.; Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1973. – 440 с.
42. Сучасна українська мова. Довідник / Л. Ю. Шевченко, В. В. Різун, Ю. В. Лисенко; за ред. О. Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1993. – 320 с.
43. Сучасна українська літературна мова: підруч. / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – К.: Вища шк., 1993. – 366 с.
44. Сучасна українська літературна мова: підруч. / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994. – 414 с.
45. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посіб. / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. – К.: Вища школа, 2005. – 265 с.

46. Сучасна українська мова: підруч. / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.
47. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики української мови / І. Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. – К.: Пульсари, 2004. – 400 с.
48. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфографія графіка, орфографія / Н. І. Тоцька. – К.: Вища шк., 1981. – 184 с.
49. Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови: В 2-х томах. – К.: Вид-во АН України, 1984. – Т. 1. – 304 с.; Т. 2. – 384 с.
50. Український правопис. – 4-е вид., випр. і доп. – К., 1993.
51. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К. Ф. Шульжук. – 2-е вид., допов. – К. : Академія, 2010. – 408 с. – (Альма-матер).
52. Ющук І. П. Українська мова / І. П. Ющук. – К. : Освіта, 1994. – 239 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (МКР).

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання студентами практичних завдань, самостійної роботи, уміння публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (МКР) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу з дисципліни.

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
5 вересня 2018 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АНАЛІЗ ТЕКСТУ (ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ)**

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 035 «Філологія»
035.01 українська мова та література
освітня програма Українська мова і література

2018– 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної нормативної дисципліни «Аналіз тексту (Лінгвістичний аналіз тексту)» для студентів галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальність 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література освітня програма Українська мова і література

Розробник: Зинякова Анжеліка Анатоліївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____ (А.А. Зинякова)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О.С.)
«29» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта», 035 «Філологія»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат	014.01 Середня освіта (Українська мова і література); 035.01 українська мова та література	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		III	
		Семестр	
		VI	
		Лекції	
		Практичні, семінарські	
		30	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		60	
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,7 год., самостійної роботи студента – 2 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр		

Мова навчання – українська.

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: аудиторних годин – 30 годин, самостійної роботи – 60 годин (33 %/67%).

3. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу: дати студентам теоретичні положення лінгвоаналізу та виробити вміння обґрунтовувати з його допомогою суть художнього тексту, виробити навички системного, комплексного лінгвістичного аналізу мовностилістичної структури художніх текстів.

Завдання курсу:

- ознайомлення з основними поняттями, принципами і правилами лінгвістичного аналізу тексту;
- вироблення професійних навичок аналізу мовної і смислової організації художнього і нехудожнього текстів;
- оволодіння методикою цілісного і часткового лінгвістичного аналізу тексту;
- формування навичок правильного визначення типів текстів з погляду лінгвістичних критеріїв їх розрізнення, застосування різнорідних мовознавчих методів аналізу тексту: описового, порівняльного, статистичного, трансформаційного, семантико-стилістичного тощо;
- вироблення вмінь інтегрувати текст одиницями різних рівнів: графічного, фонетичного, лексичного, морфологічного, синтаксичного.

Передумови для вивчення дисципліни: зважаючи на те, що лінгвістичний аналіз тексту – це аналіз будь-якого тексту як продукту мовно-розумової діяльності людини із застосуванням лінгвістичних методів і прийомів з метою виявлення його структурно-смислової єдності, комунікативної спрямованості та інтерпретації упорядкування мовних засобів для вираження смислу, то й пов'язаний він з відповідними курсами, а саме: «Сучасною українською літературною мовою», «Стилістикою», «Риторикою», «Історією української мови», «Діалектологією» тощо.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з **4-х кредитів**.

Результати навчання: знання з дисципліни сформуєть в свідомості майбутніх філологів особливе мовне чуття, вироблять навички тлумачення глибинних смислів в текстах різних жанрів і стилів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями:**

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- володіння сучасною українською мовою в її літературній формі, розуміння її діалектного різноманіття;
- знання зв'язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;
- знання основ теорії писемної та усної комунікації, володіння її методами і прийомами;
- вміння аналізувати українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів;
- володіння основними методами лінгвістичного аналізу;
- володіння методами і прийомами створення різних видів і типів текстів;
- володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів;
- вміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови;
- володіння навичками бібліографічного розшуку; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел;
- володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

II. Фахові:

- пояснювати лексичне і граматичне, пряме і переносне значення слів; розрізняти антоніми, синоніми, пароніми, омоніми та їх типи, діалектизми, терміни, професіоналізми, жаргонізми та арготизми; встановлювати приналежність лексеми до активної чи пасивної лексики української мови; розрізняти лексику питому і запозичену; класифікувати фразеологізми; встановлювати тип фразеологічної одиниці, пояснювати значення та особливості вживання; виконувати лексикологічний та фразеологічний аналіз слів (за вузівською та шкільною схемами);

- записувати слова фонетичною і фонематичною транскрипціями; ділити слова на склади з характеристикою складів; класифікувати голосні звуки за вертикальним та горизонтальним положенням язика; розрізняти приголосні звуки за дзвікістю/глухістю, місце і способом творення, палаталізацією, акустичними властивостями; пояснювати звукові зміни у слові, розпізнавати інваріанти і варіанти фонем; виконувати повний фонетичний аналіз слів за вузівською та шкільною схемами;

- розрізняти типи морфем та виділяти їх у слові; визначати морфемну і словотвірну структуру слова; встановлювати спосіб творення слова; виконувати морфемний і словотвірний аналіз слів за вузівською та шкільною схемами;

- визначати морфологічні категорії, значеннєві розряди і синтаксичні функції різних частин мови; виконувати морфологічний аналіз іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів, дієприкметників, дієприслівників, прислівників, службових слів та вигуків за вузівською та шкільною схемами;

- розрізняти типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова, за будовою, за характером смислових відношень між залежним і стрижневим словом; встановлювати тип синтаксичного зв'язку у підрядному словосполученні; знаходити і характеризувати головні і другорядні члени в реченні; розпізнавати однорідні члени речення, відокремлені члени речення, вставні та вставлені конструкції, звертання; розрізняти типи складного речення; виконувати синтаксичний аналіз словосполучення, простого речення, складного речення за вузівською та шкільною схемами.

4. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.

Тема 1. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.

Робота з текстами, що передбачають знання основних понять лексикології та фразеології: лексичне значення слів; типи лексичних значень слів; основні типи переносних значень слів: метафора, метонімія, синекдоха; омоніми, синоніми, антоніми, пароніми; склад української лексики за походженням; стилістична диференціація української лексики; фразеологія, основні поняття фразеології, класифікація фразеологізмів; лексикографічні джерела.

Повний лексикологічний та фразеологічний аналіз (за вузівською та шкільною програмами).

Кредит 2. Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Морфеміка. Морфемний склад слова. Типи і функції морфем. Основні зміни в морфемній будові слова.

Тема 1. Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів.

Робота з текстами, що передбачають знання основних понять з фонетики і фонології. Фонетичний і фонологічний аспекти вивчення звукового складу української

мови. Система вокалізму і консонантизму. Звукова реалізація голосних і приголосних фонем. Зміни фонем у мовленнєвому потоці. Фонетична і фонематична транскрипції.

Склад. Типи складів. Складоподіл. Наголос, його характеристика.

Основні поняття морфології. Морфологічні чергування.

Фонетичний і фонематичний аналіз слів (за вузівськими схемами). Фонетичний розбір слів (за шкільними схемами).

Тема 2. Орфоепія. Графіка. Орфографія.

Тема 3. Морфеміка і словотвір. Морфемний і словотвірний аналіз слів.

Кредит 3. Морфологія. Морфологічний аналіз слів. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень.

Тема 1. Морфологія. Морфологічний аналіз слів.

Морфологія. Принципи класифікації частин мови у вузівській і шкільній граматиці. Повнозначні частини мови: іменник, прикметник, займенник, числівник, дієслово, прислівник. Дієприкметник і дієприслівник як дієслівні форми. Семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості кожної повнозначної частини мови.

Службові частини мови: прийменник, сполучник, частка. Вигук. Морфологічні особливості службових слів та вигуків.

Повний морфологічний розбір повнозначних і службових частин мови, вигуків.

Тема 2. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень.

Повторення основних понять синтаксису. Типи синтаксичних одиниць: словосполучення; прості двоскладні й односкладні речення, їх характеристика. Неповні двоскладні й односкладні речення. Нечленовані речення.

Складне речення. Класифікація складних речень: сполучникових (елементарних і багатокомпонентних) і безсполучникових, їх типи і характеристика.

Складні багатокомпонентні речення з різними видами зв'язку: з сурядністю і підрядністю; з безсполучниково-сполучниковим зв'язком, їх характеристика.

Повний синтаксичний розбір словосполучень, простих і простих ускладнених, складних речень різних типів (елементарних і багатокомпонентних складносурядних, складнопідрядних, безсполучникових; багатокомпонентних складних з сурядністю і підрядністю та сполучниково-безсполучникових конструкцій).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма навчання				
	усьог о	у тому числі			
л		п	лаб	інд	с.р.
1					
Кредит 1. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів. Тема 1. Лексика. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.	14		4		10
Кредит 2. Фонетика і фонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Морфеміка. Морфемний склад слова. Типи і функції морфем. Основні зміни в морфемній будові слова. Тема 1. Фонетика. Фонологія. Морфологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів.	16		6		10

Тема 2. Орфоепія. Графіка. Орфографія.	14		4			10
Тема 3. Морфеміка і словотвір. Морфемний і словотвірний аналіз слів.	14		4			10
Кредит 3. Морфологія. Морфологічний аналіз слів. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень. Тема 1. Морфологія. Морфологічний аналіз слів.	16		6			10
Тема 2. Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень. МКР. Робота з деформованими текстами. Лінгвістичний аналіз мовних одиниць	16		6			10
Усього годин:	90		30			60

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.	4
2.	Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів.	6
3.	Орфоепія. Графіка. Орфографія.	4
4.	Морфеміка і словотвір. Морфемний і словотвірний аналіз слів.	4
5.	Морфологія. Морфологічний аналіз слів.	6
6.	Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень. МКР.	6
Усього годин:		30

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Лексикологічний та фразеологічний аналіз слів.	10
2.	Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Фонетичний і фонематичний аналіз слів.	10
3.	Орфоепія. Графіка. Орфографія.	10
4.	Морфеміка і словотвір. Морфемний і словотвірний аналіз слів.	10
5.	Морфологія. Морфологічний аналіз слів.	10
6.	Синтаксис. Синтаксичний аналіз словосполучень і речень (простих, складних).	10
Разом:		30

7. Індивідуальна науково-дослідна робота.

Написати реферат на одну із запропонованих тем.

Теми рефератів:

1. Особливості повного фонетичного аналізу слів у школі та ВНЗ.
2. Розрізнення фонетичного і фонематичного розборів.
3. Лексикологічний та фразеологічний аналізи слів (за вузівськими і шкільними схемами).
4. Особливості повного морфологічного розбору повнозначних частин мови (за вузівськими і шкільними схемами).
5. Особливості повного синтаксичного розбору простого неускладненого речення (за вузівськими і шкільними схемами).

6. Особливості повного синтаксичного розбору простого ускладненого речення (за вузівськими і шкільними схемами).
7. Особливості повного синтаксичного розбору складносурядного, складнопідрядного елементарних речень (за вузівськими і шкільними схемами).
8. Особливості повного синтаксичного розбору багатокomпонентних складнопідрядних речень (за вузівськими і шкільними схемами).
9. Особливості повного синтаксичного розбору безсполучникових складних речень (за вузівськими і шкільними схемами).
10. Особливості повного синтаксичного розбору складних речень з різними видами сполучникового зв'язку (за вузівськими і шкільними схемами).
11. Особливості повного синтаксичного розбору складних речень з безсполучниково-сполучниковим зв'язком (за вузівськими і шкільними схемами).

8. Форми роботи та критерії оцінювання:

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та монографічними джерелами, вправи, виконання тестових завдань, спостереження над мовним матеріалом, специфічні прийоми: різні види розборів.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 кредитами:

Поточне тестування та самостійна робота					Контрольна робота	Залік	Накопичувал ьні бали/ Сума
K1	K2	K3			30		300 балів
90	90	90					

Розподіл балів:

1. Відповіді на практичних заняттях – 1-5 б.
2. Доповнення на практичному занятті – 1-3 б.
3. Виконання самостійної роботи – 20 б. (кожна).
4. Підготовка повідомлення чи реферату (відповідно з його захистом) – 5 / 20 / 5 б.
5. Виконання контрольної модульної роботи – 0-30 б.
6. Підготовка мультимедійних презентацій до занять – 10 б.
7. Індивідуальне науково-дослідне завдання – 20 б.

При оцінюванні контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;

г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

“5” – 24-30 балів;

“4” – 18-23 бали;

“3” – 11-17 балів;

“2” – 0-10 балів

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (повідомлення, реферат, мультимедійна презентація), презентації результатів виконання індивідуального науково-дослідного завдання, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу.

Проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки тощо).

11. Методичне забезпечення

1. Баденкова В.М., Зинякова А.А. Сучасна українська літературна мова : Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Акцентологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Миколаїв : Гліон, 2018. – 280 с.
2. Зинякова А.А. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія: навчальний посібник / А. А. Зинякова. – Миколаїв : Видавництво НУК, 2005. – 48 с.
3. Зинякова А.А. Сучасна українська мова. Види морфологічного аналізу: методичні вказівки / А.А. Зинякова. – Миколаїв : Видавництво УДМУ, 2003. – 22 с.
4. Тимченко М.Ф. Сучасна українська мова. Синтаксис простого і складного речення (зразки повного синтаксичного розбору) // Методичні матеріали для студентів III-IV курсів спеціальності «Українська мова і література» з усіма спеціалізаціями денної та заочної форм навчання / М.Ф. Тимченко. – Миколаїв, 2009. – 48 с.
5. Навчально-методичний комплекс з дисципліни.

12. Рекомендована література до курсу

Базова

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфологія української мови / О.К. Безпояско, К.Г. Годенська. – К. : Вища школа, 1987.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови: Морфологія / О.К. Безпояско та ін. – К. : Вища школа, 1993.
3. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. Граматика української мови / І.Р. Вихованець та ін.. – К. : Вища школа, 1982.
4. Горпинич В.О. Морфологія української мови / В.О. Горпинич. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2000.
5. Горпинич В.О. Українська словотвірна дериватологія: Навчальний посібник (текст лекцій) / В.О. Горпинич. – Дніпропетровськ : ДНУ, 1998.
6. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови: навчальний посібник / Н.Ф. Клименко. – К. : Вища школа, 1998.
7. Слинко І.І., Гуїванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання / І.І. Слинко та ін. – К. : Вища школа, 1994.

8. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; За ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища школа, 1994.

9. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія / Н.І. Тоцька. – К.: Вища школа, 1981.

10. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: Підручник / К.Ф. Шульжук. – К.: Академія, 2004.

Монографічна

1. Бевзенко С.П. Структура складного речення в українській мові / С.П. Бевзенко. – К.: Вища школа, 1987.

Грищенко А.П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові / А.П. Грищенко. – К.: Вища школа, 1974.

Герман К.Ф. Структурно-семантичний аналіз складносурядного речення в сучасній українській літературній мові / К.Ф. Герман. – Чернівці: ЧДУ, 1973.

Дорошенко С.І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській літературній мові / С.І. Дорошенко. – К.: Вища школа, 1980.

Кващук А.Г. Синтаксис складного речення / А.Г. Кващук. – К.: Вища школа, 1986.

Кротевич Є.В. Будова складнопідрядних речень / Є.В. Кротевич. – Львів: ЛДУ, 1951.

Шульжук К.Ф. Складні багатокomпонентні речення в українській мові / К.Ф. Шульжук. – К.: Вища школа, 1986.

13. Інформаційні ресурси:

1. Сайт викладача:

2. Посилання на кількість підручників у бібліотеці:

Бевзенко С.П. Сучасна українська мова. Синтаксис: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / С.П. Бевзенко, Л.П. Литвин, Г.В. Семеренко. – К.: Вища шк., 2005. – 270с. – Кількість: 50.

Безпояско О.К. та ін. Граматика української мови. Морфологія: Підручн. для студ. філол. фак. вузів / О.К. Безпояско, К.Г. Городенська, В.М. Русанівський. – К.: Либідь, 1993. – 336 с. – Кількість: 100.

Блик О.П. Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія: Посібник для вчителів. – К.: Рад. шк., 1988. – 128 с. – Кількість: 11.

Бондар О.І. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія [Текст]: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навч. закладів / О.І. Бондар, Ю.О. Карпенко, М.Л. Микитин-Дружинець. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 368 с. – Кількість: 11.

Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник для студентів філологічних факультетів вищ. навч. закладів. – К.: Либідь, 1993. – 368 с. – Кількість: 44.

Волох О.Т. та ін. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис / О.Т. Волох, М.Т. Чемерисов, Е.І. Чернов. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа, 1989. – 334 с. – Кількість: 228. – 1976р. – 44; 1989р. – 141.

Вихованець І.Р. та ін. Граматика української мови / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Грищенко. – К.: Рад. шк., 1982. – 206 с. – Кількість: 76.

Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис (Текст): Підручник для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Знання, 2010. – 374 с. – Кількість: 21.

Сучасна українська літературна мова: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів освіти / За ред. М.Я. Плющ. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа, 2000. – 430 с. – Кількість: 238.

Сучасна українська літературна мова (Текст): Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ, Н.І. Тоцька; За ред. А.П. Грищенка. – 3-ге вид., доп. – К.: Вища школа, 2002. – 439 с. – Кількість: 5.

Сучасна українська літературна мова: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вузів / За ред. А.П. Грищенка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : 1997. – 493 с. – Кількість: 67.

Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови (Текст): Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищ. навч. закладів освіти / К. Ф. Шульжук. – К. : Академія, 2004. – 408 с. – Кількість: 60.

3. Інтернет-ресурси:

<http://academia-pc.com.ua/product/201>

http://cs5657.userapi.com/u7983417/docs/86706e20aa3b/Zagnitko_A_P_Ukrayinsky_Sintaxis_naukovo-T.pdf

<http://uareferats.com/index.php/book/details/221>